

Poua de les Berengueres

Castellcir

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Al sud de la Riera de Santa Coloma a l'est del Collet de la Costa.
Emplaçament Al nord est de Sant Jeroni i a l'est de la riera del Sot de la Sorra.
Alçada: 711,6

Coordenades:

Latitud: 41.78363
Longitud: 2.14951
UTM Est (X): 429326
UTM Nord (Y): 4626103

Classificació

Número de fitxa 08055 - 65
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Engolida per la vegetació. La cúpula està parcialment ensulcida.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL 11150-I, Aprovació definitiva comissió urbanisme 14/03/2013
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08054A002000540000JD
Autoria de la fitxa Cristina Belmonte (iPAT Serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa: dl., 23/03/2020 - 01:00

Descripció

Construcció cilíndrica semisoterrània de més de 8 m de diàmetre i uns 6,7 m d'alçada, bona part de la qual està excavada al subsòl geològic. Correspon a una construcció de maçoneria, feta amb pedres sense devastar col·locades formant filades més o menys regulars. La construcció estaria coberta per una cúpula semiesfèrica que malauradament està completament ensulcida.

On arrencaria la cúpula i per la banda nord hi ha una obertura quadrangular, i també n'hi ha una altre al sud. A l'interior s'observen diferents encaixos que podrien estar destinats a sostenir les bastides que permetrien l'accés o els elements que subjectarien la politja d'extracció.

Per la banda nord, i a tocar del camí que transcorre paral·lel a la riera de Fonts Calents hi ha una construcció de planta quadrangular, possiblement una rampa, adossada a la cúpula que segurament estaria vinculada al procediment d'extracció i transport i d'entrada a l'estructura.

Actualment l'estructura es troba engolida per la vegetació, i no és visible ni el fons ni alguna de les obertures. Part del pou amenaça ensulcida.

Observacions:

Per la proximitat amb la Poua de Sant Jeroni, reben popularment el nom conjunt de "les Poues".

Història

La necessitat i costum de conservar gel per a diferents usos ve d'antic i fou a partir de la segona meitat del segle XVI el seu ús es va generalitzar fins que, entre els segles XVII i XIX, va esdevenir un producte quotidià de primera necessitat, tant per motius gastronòmics (refresc de begudes, gelats o conservació d'aliments) com terapèutics. Fou una activitat molt important, clau per a les poblacions, fins el descobriment de l'electricitat i la possibilitat de fabricar gel de forma industrial.

Tot això va comportar un increment de demanda, i alhora va obligar a construir llocs d'emmagatzematge del glaç i la neu. L'activitat dels pous de glaç, allà on el clima ho permetia, es va estendre per tot Catalunya, amb nombroses construccions a zones com el Moianès o el Montseny, que abastien Barcelona.

El fet de poder conservar el gel des de l'hivern fins la tardor següent requeria d'una activitat important i d'unes construccions especialitzades amb un disseny específic. Els pous eren la tipologia més comuna en aquest tipus d'estructures, totes elles de pedra, i cobertes per una cúpula.

En qualsevol cas per a la seva construcció eren necessaris diferents elements, la proximitat de vies de comunicació i llocs de consum no molt allunyats, així com la proximitat de cursos d'aigua, a banda per suposat d'un clima apropiat.

El ges es treia de la riera, sèquia o estany quan havia assolit un gruix suficient, d'entre 20 i 30 cm.

Seguidament, es trencava i/o tallava en trossos irregulars amb diferents eines, ja fossin palanques, tràmees, magalls o serres, ajudats de motlles destinats a obtenir mides i pesos regulars. Un cop extret es transportava al pou, ja fos amb carruatges o animals de tir. Un cop transportat, s'emmagatzemava al pou. Sovint el fons i les parets del pou s'aïllaven prèviament amb brancatge, i s'anava col·locant el gel en capes successives separades amb palla o branques, així com amb gel picat; tot plegat per tal d'evitar la compactació i facilitar-ne l'extracció. Un cop ple, se'n tancaven les obertures exteriors amb portes de fusta o amb lloses que hi encaixaven, i es tapava amb branques. Tota aquesta feina mobilitzava força gent, en alguns casos podien ser fins a una cinquantena entre totes les tasques de recol·lecció, buidat, transport, col·locació, manteniment i buidat. Els beneficis econòmics també eren importants (només a la ciutat de Barcelona se'n consumien unes 700 tones anuals) i, conseqüentment, es van crear impostos específics.

Bibliografia

AYMAMÍ, G. (2000): Aproximació als pous de glaç i de neu de Catalunya. Unió Excursionista de Catalunya, Barcelona.

DANTÍ, J., CANTARELL, C. i CORNELLAS, P. (2007): Els pous de glaç al Vallès Oriental. Consell Comarcal Vallès Oriental, Granollers.

RODRÍGUEZ LARA, José Luis. Aproximació a la Toponímia del Moianès. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2009. (Col·lecció "Camí Ral", núm. 30).

NUET I BADIA, J (1970) : Els pous de neu del Montseny. Revista Muntanya, Agost.

PLADEVALL, A. (1994): Els pous de glaç i de neu a Catalunya. Espais (Barcelona) (DPTOP), 38: 45-51.

SOLÉ, Ll. (2006): Producció de gel a les economies pageses. El pou de glaç de Vilianna», Estudis d'Història Agrària (Barcelona) 19: 49-68.

